

**College van Gedeputeerde Staten
statenbrief**

Aan Provinciale Staten
Statencommissie Bestuur, Europa en Middelen

DATUM	30 mei 2017	REFERENTIE	Maryann Glorie
ONS NUMMER	81B25926	DOORKIESNUMMER	3186
NUMMER PS	2017BEM57	E-MAILADRES	Maryann.Glorie@provincie-utrecht.nl
BIJLAGE		PORTEFEUILLEHOUDER	Mw. Pennarts-Pouw

Onderwerp Statenbrief: voordracht Nieuwe Hollandse Waterlinie als UNESCO werelderfgoed

Voorgestelde behandeling: ter informatie

Geachte dames en heren,

Inleiding

Voordracht werelderfgoed

De provincie Utrecht voert al vele jaren beleid gericht op het behoud en de ontwikkeling van de Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW). Het huidige beleid is vastgelegd in de Cultuur- en erfgoednota 2016-2019 "Alles is NU" en een van de doelen binnen dit beleid is om de NHW voor te dragen als UNESCO Werelderfgoed, als uitbreiding van het bestaande werelderfgoed Stelling van Amsterdam (SvA), werelderfgoed sinds 1996.

Het Rijk plaatste de NHW in 2011 op de voorlopige werelderfgoedlijst, als uitbreiding van het bestaande Werelderfgoed SvA. De provincie Utrecht werkt samen met de provincies Gelderland, Noord-Holland en Noord-Brabant om deze ambitie waar te maken. In 2014 is deze samenwerking vastgelegd in de bestuursovereenkomst Pact van Altena, 2014-2020.

Met de aanbiedingsbrief dragen de 4 samenwerkende provincies de NHW voor als UNESCO werelderfgoed bij de Minister van OCW. Als bijlage bij de aanbiedingsbrief wordt het nominatiedossier gevoegd. Het totale nominatiedossier bestaat uit een statisch document waarin een zorgvuldige beschrijving van het toekomstige werelderfgoed staat en een managementplan waarin beschreven staat op welke manier de uitzonderlijke universele waarden worden beschermd en uitgedragen. Een belangrijk onderdeel van het managementplan is de beschrijving van de organisatiestructuur van de Nieuwe Hollandse Waterlinie en de rollen en verantwoordelijkheden van de betrokken partijen. Al deze partijen spelen een rol bij het beschermen, ontwikkelen, beleven en uitdragen van de site. UNESCO vraagt echter een bestuurlijk aanspreekpunt voor zaken die het hele werelderfgoed aangaan, de siteholder. De vier provincies hebben het voornemen om die rol samen op te pakken en dat vanaf 2020 te organiseren via een nieuw op te richten Gemeenschappelijk orgaan.

Inhoud nominatiedossier

Het nominatiedossier vormt de basis waarmee de status van werelderfgoed wordt aangevraagd. Het is opgesteld door de samenwerkende provincies in afstemming met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). Het nominatiedossier beschrijft uitgebreid de 'uitzonderlijke universele waarde' van de NHW. Daarnaast beschrijft het dossier de huidige staat, beheer en onderhoud van het erfgoed, wordt de begrenzing van het gebied aangegeven en wordt de wijze van bescherming beschreven. De bescherming van het werelderfgoed vindt plaats binnen bestaande wet- en regelgeving. UNESCO legt geen extra regels op.

Een vast onderdeel van het nominatietraject is dat een managementplan wordt opgesteld. In het managementplan wordt de organisatie en uitvoering van de bescherming van het werelderfgoed in de praktijk toegelicht. Er is een managementplan voor de NHW gemaakt dat loopt van 2018 tot 2021. Zodra de status werelderfgoed aan de NHW definitief is toegekend, zal samen met de Stelling van Amsterdam een gezamenlijk managementplan worden gemaakt. Dit gezamenlijke managementplan zal in 2021 ingaan en wordt door de provincies in hun rol als siteholder vastgesteld.

Provincies als gezamenlijke siteholder

Alle werelderfgoederen in Nederland hebben een siteholder. De siteholder voert de bestuurlijke regie over het hele werelderfgoed en geldt als eerste aanspreekpunt voor zaken die betrekking hebben op de werelderfgoedstatus.

Taken van de siteholder zijn bijvoorbeeld afstemming van beleid tussen partners, publiekscommunicatie en educatie, verspreiden van kennis over onderhoud en beheer, en monitoring van de staat van het werelderfgoed. De siteholder heeft een regisserende en faciliterende rol en is geen uitvoerder van ruimtelijke projecten. De provincies Utrecht en Noord-Holland zijn nu de siteholder voor het werelderfgoed Stelling van Amsterdam. Als de uitbreiding met de NHW succesvol verloopt, worden de provincies Gelderland, Utrecht, Noord-Holland en Noord-Brabant samen de siteholder voor het uitgebreide werelderfgoed. Om de onderlinge rollen, taken en verantwoordelijkheden voor nu en in de toekomst helder te regelen, wordt het voorstel gedaan om een gemeenschappelijke regeling te treffen. Onder de voorwaarde dat de nominatie succesvol verloopt en alle Provinciale Staten toestemming geven, wordt voorgesteld een Gemeenschappelijk orgaan op te richten voor de uitvoering van het siteholderschap.

Aanleiding

Het voornemen om de Stelling van Amsterdam, sinds 1996 UNESCO werelderfgoed, uit te breiden met de Nieuwe Hollandse Waterlinie.

Voorgeschiedenis

In 2004 hebben Rijk en provincies de doelstellingen van het Nationaal Project NHW vastgelegd in Panorama Krayenhoff. De nominatie als werelderfgoed maakt deel uit van de oorspronkelijke ambitie. Voor Utrecht is deze destijds bekrachtigd in de cultuurnota en in de Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie. In oktober 2014 is de ambitie vastgelegd in het interprovinciale Pact van Alena, en later ook in het coalitieakkoord 2015-2019 "In Verbinding!", in de Cultuur- en erfgoednota 2016-2019 "Alles is NU" en in het Utrechtse Programmaplan Nieuwe Hollandse Waterlinie en Stelling van Amsterdam (2016-2019).

Essentie / samenvatting:

Met het nominatiedossier en managementplan SvA en NHW samen sterker! draagt de provincie Utrecht samen met de provincies Gelderland, Noord-Holland en Noord-Brabant de Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW) voor als UNESCO werelderfgoed. Het betreft informatie over de uitzonderlijke universele waarden van de NHW als uitbreiding van de Stelling van Amsterdam (SvA), over de wijze waarop de instandhouding van de NHW wordt georganiseerd en over het draagvlak voor de NHW als werelderfgoed. Deze 19^e-eeuwse verdedigingslinie is het grootste rijksmonument van Nederland en loopt grofweg van Muiden, langs Utrecht via het Gelderse Rivierengebied tot aan de Biesbosch. De status van werelderfgoed is een goed middel om dit unieke erfgoed in zijn geheel te beschermen, te ontwikkelen en biedt prachtige economische kansen voor alle partners doordat de bekendheid en aantrekkelijkheid van de waterlinie toeneemt. Op 20 april jl. hebben 33 partners de steunbetuiging voor de nominatie getekend. De werelderfgoedstatus zal nieuwe (inter)nationale bezoekers aantrekken en inkomsten uit recreatie en toerisme verhogen. Na de voordracht door de 4 provincies is de rijksoverheid aan zet. Zij zal begin 2018 het opgestelde nominatiedossier namens Nederland indienen bij UNESCO. Daarna volgt de internationale beoordeling. In de zomer van 2019 zal bekend worden of de NHW daadwerkelijk het UNESCO label mag dragen, als uitbreiding van de SvA (werelderfgoed sinds 1996). Met deze toekenning krijgt provincie Utrecht weer een uniek UNESCO werelderfgoed.

Meetbaar / beoogd beleidseffect

Met de instemming wordt mogelijk gemaakt dat het Rijk het nominatiedossier indient bij UNESCO en wordt siteholderschap via een Gemeenschappelijk orgaan (Wgr light) voorbereid. Definitieve besluitvorming over de oprichting van het Gemeenschappelijk orgaan wordt te zijner tijd ter besluitvorming aan GS en PS voorgelegd.

Financiële consequenties

Het besluit om samen met de provincies Gelderland, Noord-Holland en Noord-Brabant het siteholderschap in te vullen heeft financiële consequenties. Voor de invulling van het siteholderschap is budget nodig. Het totale budget voor het siteholderschap is geraamd op maximaal € 1 miljoen per jaar. De bijdrage per provincie is bepaald op grond van de financiële verdeelsleutel: 30% - 30% - 30% - 10%. De provincies Gelderland, Utrecht en Noord-Holland dragen elk voor 30% bij en geven zo aan dat zij hun verantwoordelijkheid als siteholder gelijk willen delen. De provincie Noord-Brabant draagt voor 10% bij. Zij dragen minder bij omdat een klein deel van de NHW binnen Noord-Brabant valt. De Utrechtse bijdrage aan het siteholderschap voor het totale werelderfgoed is dus maximaal € 300.000,- per jaar. Dat wordt gedekt uit de structureel beschikbaar gestelde € 0,5 miljoen ten behoeve van de interprovinciale samenwerking van de provincie Utrecht (Liniebreed programma / UNESCO nominatie).

Vervolprocedure/voortgang

Het voorstel om de NHW voor te dragen als werelderfgoed wordt ook voorgelegd aan de Colleges van GS van de samenwerkende provincies. Voor UNESCO is draagvlak een belangrijke voorwaarde voor de toekenning van de status werelderfgoed. Op 20 april jl. ondertekenden 33 overheden, eigenaren en maatschappelijke organisaties een steunbetuiging om zo het regionale draagvlak voor de NHW zichtbaar te maken.

Vervolgproces tot medio 2019

Na de voordracht van de NHW door de 4 provincies neemt de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) de voorbereiding voor de besluitvorming op rijksniveau over. In de zomer van 2017 organiseren de samenwerkende

provincies met de RCE een extra toets op het nominatiedossier (Peer Review).

Twee internationaal erkende deskundigen zullen worden uitgenodigd om het nominatiedossier te beoordelen en het erfgoed te bezoeken. Dit is een extra check voordat het nominatiedossier wordt ingediend bij UNESCO. Gevraagd wordt om de voorzitter van de Liniecommissie te machtigen om redactionele wijzigingen aan te brengen, mocht dit naar het advies van de deskundigen of de RCE nodig zijn. Eventuele wijzigingen vinden alleen plaats na overleg van de 4 portefeuillehouders binnen de Liniecommissie (samenwerkingsverband van de 4 portefeuillehouders).

In november of december 2017 behandelt de Ministerraad de nominatie. Vervolgens wordt begin 2018 het nominatiedossier ingediend bij UNESCO. Daarna start UNESCO een traject om het nominatiedossier te beoordelen. Een belangrijk onderdeel daarvan is het bezoek dat het internationaal adviesorgaan ICOMOS zal brengen. Zij zullen ter plekke toetsen of het nominatiedossier overeenstemt met de feitelijke situatie. In de zomer van 2019 zal het UNESCO Werelderfgoedcomité in hun jaarvergadering een besluit nemen over de nominatie. Zij zullen een van de volgende besluiten nemen:

- de status werelderfgoed wordt toegekend;
- de status werelderfgoed wordt definitief afgewezen;
- de nominatie wordt uitgesteld en de lidstaat wordt verzocht om meer informatie, de nominatie kan het volgende jaar opnieuw in procedure worden gebracht;
- de nominatie wordt terugverwezen en de lidstaat moet een uitgebreide studie en/of beoordeling doen voor een herhaalde nominatie. Een deel van de internationale evaluatie zal herhaald worden.

Concreet voorliggende vraag aan statencommissie / Provinciale Staten

Kennis te nemen van deze brief.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

De voorzitter,

De secretaris,